

1569-1573 De Tachtigjarige Oorlog begon in Meijel vanuit Horn

Wat vooraf ging

Soms was de geschiedenis veel dichterbij dan we denken.

Neem nu de Tachtigjarige Oorlog. Dat was vroeger een heel belangrijk stuk in de vaderlandse geschiedenis, zodat we alles moesten weten van Willem van Oranje, Prins Maurits en Frederik Hendrik die ons onder de Spaanse overheersing uithaalden.

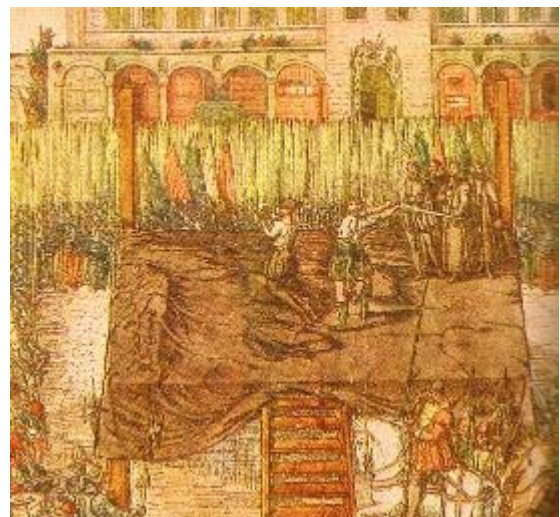
Maar we wonen in Meijel en dat dorp deed maar tot 1581 mee aan die Grote Opstand. Vanaf 1581, toen de Zeven Provinciën (met Brabant) afstand namen van koning Philips II van Spanje, was Meijel gewoon weer onder Spaans beheer.

Natuurlijk kreeg ons peeldorp wel alle ellende over zich van doortrekkende troepen soldaten, van verwoestingen en van extra-betalingen voor legering en voeding van soldaten, enz.

Maar het begin van die Tachtigjarige Oorlog was voor ons dorp wel van belang.

We leerden immers dat de graven van Egmond en Hoorn op 5 juni 1568 in Brussel op de markt onthoofd werden door de hertog van Alva. Dat was zo'n beetje het begin van de Grote Opstand, die we vroeger altijd de Tachtigjarige Oorlog noemden.

Maar, die graaf van Hoorn was wel de graaf van graafschap Horn, het gebied waar Meijel aan grensde, het gebied met onder andere Roggel, Heythuysen, Haelen en Weert. Dus heel dichtbij.

Onthoofding van de graven van Egmond en Hoorn

Er was overigens nog een plaatselijk probleempje. De graaf van Horn, ofwel Philip de Montmorency, had geen kinderen die hem konden opvolgen. Toen zei de Heer van Meijel, Gothard van Millendonk, dat hij zelf voortaan 'Graaf van Horn' was. Hij meende daar ook bewijzen voor te hebben, want hij was getrouwd met Marie van Brederode van Nieuwenaar en de van Nieuwenaars waren de vroegere bezitters van graafschap Horn.

Maar Gothard had niet verwacht dat hij zoveel tegenstand zou krijgen van twee dames, van Anna van Egmont de weduwe van Jan de oude graaf van Horn en van Walburgis de weduwe van Filips de Montmorency de onthoofde graaf van Horn.

Toen Gothard van Millendonk, heer van Meijel, zich steeds vaker ‘Graaf van Horn’ ging noemen sloegen de dames Anna en Walburgis ongenadig terug, vooral Anna. Zij vonden zichzelf de Gravinnen van graafschap Horn, hoewel de bisschop van Luik eigenlijk het beheer over het graafschap had.

De Meijelse inwoners hebben in deze strijd om het graafschap Horn ongelooflijk moeten boeten. Daarom mag hun verhaal ook wel eens verteld worden.¹

Misschien waren ze niet op de hoogte van de acties van Gothard van Millendonk, misschien hadden ze door hun werk op de boerderij geen tijd om aandacht aan de landelijke en regionale politiek van de Heren te besteden, hoe het ook zij, ze zaten met een hoop ellende als gevolg van die ‘heerlijke strijd’.

1569 Achttien koeien gepand

Onze voorvaders vochten niet anders dan wij nu om het eigen gebied en de bestemming ervan. Hun Meijel was hen goed genoeg voor hun boerderijen en voor de onmisbare turf. Daar moesten anderen afblijven, van hun cultuurgrond, turfgebied, heidegrond, gemene grond, bos, enz.

Maar toen werden de schepenen en de inwoners ineens met iets anders geconfronteerd.

‘Aan allen die deze brief zien, lezen of horen lezen, maken we bekend, dat in het jaar van onze Heer Jezus Christus, toen men schreef 1569 de laatste dag van september en Paus Pius V in het vierde jaar van zijn regering was en de allermachtigste Heer Maximiliaan II zeven jaar Rooms Keizer was, toen kwam de schout van Horne Mathijs van den Laer, namens landsvrouwe Gravin van Horn en namens Daniel van Nunhem, drost van Horn, bij ons, notarissen, in het woonhuis van Johan van Straelen in Heythuysen.’

Zo begon een van de oude papieren uit het ‘Wetzlararchief’. In dat archief zitten processtukken van het Rijkskamergerecht in Spiers (tot 1689) en Wetzlar (vanaf 1693 vooral), waar de rechtsmacht in hoogste instantie werd uitgeoefend.

Die bovenstaande tekst cursief tussen aanhalingstekens lijkt weinig met Meijel te maken te hebben, maar niets is minder waar. Heythuysen hoorde met Roggel bij het graafschap Horn. Die twee dorpen grensden aan Meijel. Maar waar lag de zuidgrens van Meijel, zo'n vierhonderdvijfenveertig jaar geleden?

¹ De gegevens komen uit de processtukken van het Wetzlararchief, nu aanwezig in RHCL Maastricht, met een inventaris van P.L. Néve in *Het Rijkskamergerecht en de Nederlanden* (Assen 1972) 440-441

Gothard van Millendonk, heer van Meijel, wilde maar al te graag, dat de grenzen van zijn heerlijkheid Meijel met Kessel en Helden en met graafschap Horn liepen van de Sint-Willibrordusput, via Vorckmeer (nu Helenaveen), Kellerberg, Vloetgraef, Noelkensberg, Heldense Haenberg, Brim- of Mussenberg, Meijelse Haenberg, Deufelsmeer en vandaar naar Amsloberg en Vossenbergh. Maar die van Helden, Kessel, Roggel en Heythuysen vonden, dat het dorpje Meijel dan wel wat veel turf- en weidegrond had. Daarom was er al jarenlang een strijd aan de gang over de 'gemene gronden', de stukken grond die samen vanuit aanliggende dorpen gebruikt mocht worden. In het zuiden was dat een gebied, waar de Swarte Horst, de Schwarte Sluys, de Witte Donck, die Groote Visscherij en de Katsberg lagen; zeg maar het stuk van Meijel, dat nu ligt tussen Langstraat, Krum en het zuidelijkste puntje van de Witdonk, dat vanouds door de Meijelsen 'Mussenberg' werd genoemd maar door de inwoners van graafschap Horn 'Brimmenberg'.

In dat gebied konden de Meijelsen turf steken, beesten (koeien) en vee (schapen en andere dieren) laten grazen, harde hei maaien, vlaggen steken, bijenkorven plaatsen, enz. Die van Roggel en Heythuysen mochten dat daar ook. Dus 'gemene' of 'gemeyne' gronden: gemeenschappelijk gebied. Eigenlijk logisch, dat er regelmatig ruzie was in die omgeving.

Rond 1525 bijvoorbeeld drongen die van Horn te ver op Meijels beste gronden. En als die van Meijel met hun beesten wat te ver naar het zuiden gingen, kwamen die van het graafschap Horn en pikten de koeien van de Meijelsen in. Dat noemde men 'panden', 'aanslaan' of 'arresteren', zeg maar 'in beslag nemen'. Tegen betaling kon men de beesten dan terugkrijgen.

Op 3 mei 1569 pandden inwoners van Heythuysen 18 Meijelse koeien, die volgens hen op Horns grondgebied liepen te grazen. Ze verkochten ze maar meteen. Ze namen ook nog twee Meijelse paarden mee. De Meijelsen namen daar geen genoegen mee en dienden via heer Gothard van Millendonk een aanklacht in bij het Rijkskamergerecht.

Kwamen die 18 koebeesten terug ?

Goud, geld of koeien terug

Op 30 september 1569 waren ze verzameld in het huis van Johan van Straelen in Heythuysen, inwoners van Heythuysen en Roggel die meegewerkt hadden de 18 Meijelse koeien te panden.

Mathijs van den Laer, schout van Horn in Heythuysen en Roggel, nam het woord en zei: *'Naeburen van Heythuysen en Roggel, Keizer Maximiliaan II heeft een gerechtelijk bevel gestuurd. Jullie zijn verplicht de Meijelse boeren genoegdoening te geven voor de 18 koeien, die jullie gepand en verkocht hebben.'*

Daarop zeiden die van Heythuysen en Roggel, dat zij bereid waren naar Meijel te gaan om de zaak daar te regelen, op voorwaarde, dat de notarissen Helremans en Lambertus Indt Dorp mee gingen, evenals schout Van de Laer en Thoenis Peuten, momboir als gemachtigde van Heythuysen en Roggel. De volgende morgen, 1 oktober 1569, ging het gezelschap vanuit het Graafschap Horn op weg naar Meijel.

In het woonhuis van Leonarten Roemans in Meijel troffen ze behalve de stadhouder (de schepen die de schout verving) de Meijelse boeren van wie de koeien waren afgenomen. Bovendien waren drie onafhankelijke getuigen, namelijk de eerwaarde heer Wilhem Heijsselmans, pastoor te Meijel, Willem van Kessel uit Helden en Jacop Laebrech uit Neeritter.

Dan trad Thoenis Peuten naar voren en sprak namens die van Heythuysen en Roggel: *'Naeburen van Meijel, het is dat de Keizer ons verplicht de koeien te restitueren, die wij, volgens ons met het volste recht gepand hebben, omdat ze op ons grondgebied liepen. Maar, omdat we verplicht zijn en omdat we de Keizer gehoorzamen, zullen we betalen. We hebben de koeien verkocht en we geven daarom de Meijelse boeren van wie de koeien waren, de penningen, die wij ervoor ontvangen hebben, te weten vierentwintig gulden volgens Brabantse koers in gouden en zilveren munten. Volgens kenners waren die beesten ook niet meer waard.'*

Sommige aanwezigen knikten, maar toen kwam Goerten Heijnen uit Meijel voor de groep staan. Ook van hem waren koeien gepand. *'Een belachelijk aanbod, Peuten, die vierentwintig gulden. Je weet, dat die koeien meer waard waren. Voor intrest en koeien willen wij veertig gouden guldens. Niet meer en niet minder.'*

Achter hem voelde Goerten Heijnen de aanwezigheid van die van Meijel, die hun sprekende voorman dwingend en onverzettelijk steunden, Lenart Gielen, Michel Gielen, Dionijs Clompemecker en de anderen. Zij verklaarden onder ede, dat kenners hun beesten op die waarde van 40 goudguldens geschat hadden.

Thoenis Peuten deed een laatste bod: *'We doen er negentien gulden en een stuiver bij. Dan is het totaal drieënveertig gulden en een stuiver volgens Brabantse koers in goud en zilver. En dat is eigenlijk veel te hoog.'*

Maar Goerten Heijnen zei, dat de Meijelsen niets wensten te accepteren dan veertig harde goudguldens of de 18 gepande koeien. Die van Heythuysen en Roggel pakten daarop de 43 guldens en een stuiver en gaven ze aan de notarissen.

‘Hier, heren, wij willen wel betalen, wij willen wel doen wat de Keizer van ons vraagt, maar ge ziet, hoe die van Meijel reageren. Hier is het geld en wij wensen er niets meer van te horen, niet van een volgende vordering, niet van rente en niet van onkosten.’

Ze lieten die van Meijel in het woonhuis van Leonarten Roemans achter en wandelden mopperend naar hun dorpen. Ze hadden een truc willen uithalen, want ze wisten heel goed dat een goudgulden meer dan de dubbele waarde had van een zilveren gulden. Maakten ze toen al plannen voor een volgende botsing met die van Meijel.

De arme onderdanen van Meijel in 1572

‘Arme, veel vervolgte en bedroefde onderdanen van de Heerlijkheid Meijel’, werden ze genoemd, de inwoners van Meijel. Het gerechtelijk bevel van het Rijkskamergerecht in Spiers, dat Zilmann Brandt bij zich had, loog er niet om. Deze beëdigde gerechtsbode van die keizerlijke rechtbank toonde het grote perkament, dat aanving met de woorden *‘Wir Maximilian der Ander von Gottes Gnaden Erwolter Romischer Kaiser, enz.’* aan de Meijelse bestuurders en inwoners.

Zij waren bijeengekomen in de herberg aan de Molenstraat, die tevens dienst deed als vergaderplaats van de schepenen, waar tienden en andere inkomsten van de Heer werden geïnd, waar gronden werden verpacht en waar zich ook de ‘compe’ bevond, de kast met de belangrijke papieren uit de vrijheerlijkheid Meijel.

Het is op een vroege morgen, midden september 1572.

De mannen keken en zagen letters, die hun vreemd waren. Ze wilden weten of eindelijk hun dorp vrij zou zijn van invallen uit Heythuysen en Roggel.

‘Wanneer zullen die van het Graafschap Horn voor altijd op hun eigen grondgebied blijven achter de Crommendijck? De Bruine Horst en de Donck liggen aan onze zijde van de Crommendijck en toch kwamen ze hier in groten getale op 3 mei 1569 om 18 koeien en 2 paarden te stelen. En vorig jaar vielen ze met uitgebreide groepen Meijel binnen op de Mussenberg en op de Swarte Horst. Op 14 en 17 juni 1571 stalen ze er gras, tarwe en turf voor een waarde van zeker duizend daalder. Ze namen alles mee op ontelbare wagens en karren.’

Zilman Brandt, de gerechtsbode, luisterde en probeerde zich verstaanbaar te maken. *‘Schulteis, Scheiffen und getreuen Underthanen und Angehörigen der Herrschafft Meyell, op 3 juni heb ik deze dagvaarding van het Gerecht aan de bestuurders van Heythuysen en Roggel voorgelezen en op 10 juni toonde ik ze aan de Welgeborene*

Vrouwe Anna van Egmond, Gravin van Horn. Uw heer Gothard van Millendonk diende immers via procureur David Lapiton een aanklacht in vanwege de invallen vorig jaar en het gerecht zal zeker een eerlijk vonnis uitspreken. De invallen vanuit het graafschap Horn zijn niet toelaatbaar op deze gronden, die tien, twintig, dertig, veertig, vijftig, zestig, zeventig jaar en langer dan mensen zich kunnen herinneren toebehoren aan de voorvaderen van uw heer Gothard. Zowel het dorp als de heerlijkheid Meijel, met grond en bodem, water en gras, met hoge en lage jurisdictie, soevereine heerlijke rechten en alle voorrechten daarbij behoren hem toe, tot aan de Meijelse Haenenberg en de Mussenberg achter de Witte Donk. Daar hebben jullie weidgang met gehoornd en ander vee...’.

Het gemompel in het lokaal werd luider, klompen schuifelden door het zand naar de toog. De Meijelsen konden met deze mooie woorden niets beginnen. Hun turf, hun gras, hun vee was weg. Ze waren gewoon beroofd en daaraan deden die fraaie zinnen niets af.

‘Heer, zeg ons liever, wat er terecht komt van ons vee. Of weet u niet, dat vorig jaar nog een veel grotere inval plaatsvond?’

En Brandt hoorde nog eens het verhaal van die Sint-Bartholomeusavond, 23 augustus 1571. Toen vielen vele inwoners van Roggel en Heythuysen Meijel binnen bij de Schiessrodt en Witte Donk. Zij stalen er 97 stuks rundvee en voerden die beesten weg uit Meijel naar hun dorpen in het Hornse graafschap. Heer Gothard van Millendonk kon samen met de Meijelse afgevaardigden bij de gravin bidden en smeken, maar de gewelddadige diefstal en oneerlijke panding werden niet goedge maakt.

Voordat de beëdigde gerechtsbode kon zeggen, dat ook die zaak in behandeling was bij het Rijkskamergerecht, kwam een rauwe harde vraag op hem af: *‘Waarom horen we niets van die moorddadige inval van 28 februari van dit jaar?’*

Op weg naar duidelijkheid in 1573

Vroeg in de morgen van dinsdag 31 maart 1573 kwamen ze bij elkaar nabij de Meijelse Schietboom, schietpaal voor het jaarlijks schieten van de vogel bij ingang van het dorp op de Donk, daar waar de lange Dijck begon, de weg naar Roggel, die we nu Donk en Roggelsedijk noemen.

Je zag er Thijs Ingeneerbend, Willem Pastoirs, Nijs Klompenmaeckers, Goert opden Heuvell en Erken Mollener. Zij waren de mannen, die door de Meijelsen afgevaardigd

werden om bij heer Gothard van Millendonk duidelijkheid te vragen over terugbetalingen en vergoedingen door Roggel en Heythuysen.

Hun gedachten waren nog doordrongen van de landvredebreuken, de spolie (plundering), de ellende van 1572. De aanhoudende, doordringende klachten van hun Meijelse dorpsgenoten over de Hornse invallen van 28 februari en 1 juli gaven hun moed gebruik te maken van deze bijzondere mogelijkheid hun heer te spreken in zijn kasteel Ghoor in Neer.

Daar liepen ze, Thijs die vlot van de tongriem was gesneden, Willem wiens oude moeder wist hoe omgegaan moest worden met de heren en commissarissen, Nijs die in Helden was geboren, maar al jaren in het Meijelse woonde, Goert de schaapherder en Hendrik Faes alias Erken de Molenaar die uitgroeide tot de hoogste bestuurder van Meijel. Ze klommen op de kar en keken uit over de goede hei, het dankbare turfveld en de groene weilanden, die langs de Dijk lagen. Op weg naar de Meijelse Haenenberg zagen ze hoe de Meijelsen de dijk-weg goed verzorgden, want dat was een plicht van hand- en spandiensten. Ieder die hei, groes of weiland in gebruik had langs de Dijk moest jaarlijks een stuk van de weg onderhouden, tenminste 30 cm ophogen met zand.

Bij de Meijelse Haenenberg begon de Crommendijck, die al zoveel jaren onderwerp van twist was tussen die van Meijel en die van Roggel en Heythuysen. Deze laatsten bevoerden, dat de Crommendijck in het graafschap Horn lag en een 'naebuereuwegh' was, waarvan de Meijelsen gebruik mochten maken om wat gemakkelijker in Roermond te komen.

Erken voerde het paard de weg op naar het St.-Elisabethsklooster.

'Is de weg te bevaren?', vroeg Goert opden Heuvell.

'Jawel', zei Erken, *'we hebben een redelijk droge tijd en de winter is voorbij. In voorgaande winters durfde ik met mijn paard niet over deze weg, omdat die vanwege de 'vuijlicheit' zijn voeten zou verwonden.'*

'In een natte tijd hoef je hier trouwens ook niet te voet te gaan. Doe je het wel, dan moet je toch maar eerst je voeten en schoeisel met stroo omwinden. En dat noemen ze dan de oude grote weg van Liessel naar Roermond', vulde Goert de scheper aan en hij kon het weten omdat hij hier regelmatig kwam met de schapen van Meijel.

Na de tocht werden ze binnengelaten in het poortgebouw van kasteel Ghoor.

Ze wachtten op Gothard van Millendonk, heer van Goor, Fronenbroek, Meijel, Pleij, Vyanden en Ameiden. Gothard was de zoon van Diederik van Mirlaer-Millendonk, heer

van Millendonk en Schonau, die in 1516 huwde met Agnes, dochter van Burggraaf Gothard van Drakenfels en Elise van Montfort. Zijn moeder Agnes werd erfvrouw van Goor, Fronenbroek en Meijel toen haar moeder in 1539 stierf, met ook bezittingen in Drakenfels Wolkenburg en Königswinter.

Gothard was in 1556 getrouwd met Maria van Brederode, dochter van Walram en Anna, gravin van Nieuwenaar (Neuenahr) en zus van Walburga, gravin van Nieuwenaar en Meurs.

Deze Walburga was de weduwe van Filips van Montmorency, zoon van Joseph van Montmorency en later stiefzoon van graaf Jan van Horn met wie zijn weduwe-moeder Anna van Egmond huwde in 1531. Filips van Montmorency noemde zich in 1556 'Vrijheer van Meijel' en hij werd in 1568 te Brussel onthoofd als 'graaf van Hoorne', op last van Alva.

De Meijelsen wisten van de strijd, die om het graafschap Horn gevoerd werd tussen de bisschop van Luik, de heren van Millendonk en andere erfgenamen van de graaf van

Horn. Ze wisten het niet precies, maar ze waren ervan overtuigd, dat daar de reden lag, waarom zij nu al jaren invallen moesten verduren uit Roggel en Heythuysen, dorpen in dat graafschap. Anna van Egmond speelde als gravin nog steeds de baas en wilde Gothard wel een stevige les lezen. Was dat ook niet de reden waarom ook hun goede geld door hun heer Gothard voor de vele kostbare processen werd gebruikt?

Kasteel Ghoor te Neer

De vijf mannen verwachtten, dat ze snel uitgenodigd werden het kasteel binnen te komen en keken verwonderd naar de onbekende gereedschappen, die langs de muren hingen.

Toen knalde de deur open, lomp en zwaar, Gotthard stormde binnen, woedend zwaaiend met zijn handen, waarin hij een kort bericht samenperste.

‘Wat menen ze wel, die van Horn ! Ze verachten de Keizer, ze trekken zich niets aan van boodschappen van het Keizerlijk Kamergerecht. Hier, hier, lees. Hanssen Baumann de landbode bracht de dagvaarding van het Gerecht op 29 maart naar Vrouwe Anna, die zich in Keulen bevindt. Maar die Gravin van Horn wenste hem niet eens te ontvangen. En dat, terwijl de misdaden van die van het Graafschap op 1 juli 1572 tegen over jullie toch onmenselijk waren, zoals ik het Gerecht heb meegedeeld. Nog bonter maakten die van Roggel het, toen Bauman hun op 21 maart de dagvaarding wilde geven. Ze hadden geen schout, zeiden ze, dus ze hoefden zich nergens wat van aan te trekken. Tenslotte hebben ze het bericht van het Keizerlijk Gerecht gepakt en onder de voeten van het paard van Reinhardt Schmidt gegooid. Daar, bij de kerk van Roggel, ligt dan het stuk, waarin jullie ellende van 1 juli beschreven staat.’

Meijels RAMPJAAR 1572 ?

Gothard van Millendonk keek de vijf Meijelse mannen aan, die bevestigend hun hoofd bewogen. Ze wisten, hoe die van Roggel de gerechtsbode uit Spiers hadden verjaagd; ze wisten ook dat Gorten van Wartenberg in Heythuysen op 21 maart 1573 om 9 uur 's morgens de dagvaarding om te verschijnen voor het Rijkskamergerecht met meer gepaste eerbied in ontvangst nam.

Thijs Ingeneerbend trad vrij naar voren. *‘Heer, wij weten hoe U alles in het werk stelt om ons vredig te laten leven en werken in uw vrijheerlijkheid Meijel, maar de grenzen met het graafschap Horn en de armoede door de Hornse spolie brengen ons ondraaglijke zorgen.’*

De heer van Meijel zette zich op een grote, zwaar met ijzer beslagen kist. Terwijl hij op Goert op den Heuvel wees, dwong zijn stem tot aandacht.

‘Gij moet weten, hoe ik met de schepenen van Meijel vaak de grenzen heb nagelopen om die vast te leggen in certificatiën en verklaringen, zodat die van Helden, Kessel, Roggel, Heythuysen, Nederweert, Asten en Deurne, die aan Meijel reinoten (grenzen), weten tot waar mijn jurisdictie gaat. Gij waart erbij, toen ik met Meijelsen op 24 augustus 1571 Kellerberg bezocht en daar schepenen en schepers aan het hoofd sloeg, zodat ze altijd zouden weten dat Kellerberg een grenspunt van Meijel is.’

Maar die van het graafschap Horn laten zich niet aan het hoofd slaan om de grens te onthouden. Zij slaan zelf, zij vallen Meijel binnen, zij plunderen.

Vorig jaar op 28 februari vielen ze in groten getale Meijel binnen, tussen elf en twaalf uur 's middags. Over de Mussenberg kwamen ze en door de Zwarte Horst, beide toch behorend tot het Meijelse grondgebied en ze vielen er Jonger van Bar, Toncken Goesens, Thomassen van Asten, Johan van Doern en Goert Melden aan, terwijl ze met een vijandelijk en wreed geschreeuw toestormden.

De Hornsen schoten met vuurroeren en joegen mijn dienaren en onderdanen op tot de herberg. Philips Hesen van Asten hebben ze geslagen, mishandeld en verwond, zodat hij heel zijn leven een lichaam zal tonen, dat erbarmelijk is om te zien. Ze hebben hem zelfs naar Heythuysen gesleept, zwaar gefolterd en in de boeien gesloten.

Tot aan de Donck staken ze hoven en huizen in brand en met een waanzinnige dolheid alles verwoestend trokken ze het dorp Meijel binnen, zodat jullie, mijn onderdanen, slechts met moeite konden vluchten om het eigen lijf te redden.

Dat, mannen van Meijel, heb ik het Kamergerecht laten weten. Maar niets hebben die van Roggel en Heythuysen zich aangetrokken van het Keizerlijk Bevel, dat hun verder bloedvergieten verbood.

De bestuurders van Helden en Kessel heb ik een attestatie laten opstellen over de grenzen van Meijel. Vol afgrijzen hebben zij gezien wat die van Horn, Roggel en Heythuysen gedaan hadden met Meijels grond en weilanden. Nu moeten zelfs keizerlijke soldaten de grens en het land van mijn heerlijkheid en jullie veelgeplaagd have en goed beschermen, wat mij op grote kosten jaagt.'

Gotthard stond op en keek het raam uit in de richting van Keyserbosch, het klooster, dat vroeger zo nauw verwant was met de heren van Ghoor.

SLA DOOD, SLA DOOD ! 1572

De Meijelse mannen Thijs Ingeneerbend, Willem Pastoires, Nijs Klompenmaeckers, Goert opden Heuvel en Erken de Mollener keken elkaar aan, terwijl ze in het poortgebouw van kasteel Ghoor zagen hoe hun heer zich richtte tot zijn secretaris.

“Ik weet het, mannen van Meijel”, zei Gothard, “jullie willen vrede, maar ik deed wat een heer betaamt te doen voor zijn eigendom en zijn onderdanen, zoals ge zult horen uit het bericht.”

De secretaris hield breed de keizerlijke brief vast en las:

“Onze getrouwe Gothard van Millendonk heeft voor het Rijkskamergerecht klachten naar voren gebracht tegen inwoners van Heythuysen en Roggel, die landsvredebreuk hebben gepleegd tegen alle verboden in en in strijd met onze statuten die het bedreigen, beroven, belegeren of belasten van slot, stad, markt of dorp door brand of beschadiging verbieden. Op 1 juli 1572 zijn zij Meijel binnengedrongen in de omgeving van de Meijelse Haenenberg en 's-Heren Reidt. Daar hebben ze herder Lene Goetgens, die in stille rust bij zijn schapen lag, op moorddadige wijze tot aan de dood geschoten. De honderdvijf schapen, die genoemde herder ten behoeve van de heer van Millendonk hoedde, namen ze eveneens onder schot.

En niet alleen de onderdanen van Roggel en Heythuysen waren het, maar meer dan duizend sterke, zwaar bewapende mannen uit Nunhem, Haelen, Buggenum, Horn en Beegden. Zij waren 's morgens door klokgelui opgetrommeld om rond negen uur in de voormiddag Meijel binnen te vallen. In ongehoorde bloeddorstigheid vielen ze de Meijelsen aan onder voortdurend moorddadig geschreeuw ‘Sla dood, sla dood!’

De Meijelse onderdanen van de heer van Millendonk werden jammerlijk geslagen, mannen en vrouwen zonder onderscheid; ook zwangere vrouwen werden niet gespaard. Eten, spijs en drank werden geroofd; brood werd uit de ovens getrokken. Wat de Hornsen aan spijs en drank niet verslinden konden, wierpen ze op de grond en vertraptten ze. Deuren, ovens en vensters werden kapot geslagen; veren werden uit de bedden geschud en ettelijke inwoners werden beroofd van al hun geld. Kostbaarheden, kisten, kasten en ander huisraad trachtten de plundersers mee te nemen. Als hen dat niet lukte, sloegen, ze de bezittingen kapot.

Twee van Heythuysen, Jan Theenen en Straelmentzen genaamd, die de vorige dag door kommerslag ofwel gerechtelijke beslaglegging gearresteerd waren, omdat ze zonder verlof van heer Gothard bij Schiessrord op Meijels gebied afstandsmaten op-

namen om een kaart te ontwerpen en bij Lietgen de Waard in bewaring waren gegeven, werden losgebrouken uit hun boeien. Zij werden aanvoerders van de gruwelijke verwoesting van Meijel.

En na deze vermelde landvredebreuk werd een nieuwe inval gepleegd op 28 augustus 1572 om 10 uur in de voormiddag. Vergezeld door Franse ruiters, die gravin Anna had opgeroepen, werd toen Meijel in brand gestoken. Van Heubgens brandden hof, huis, schuur en volledig bakhuis af, van Lennisken Lemmens ging de schuur in vlammen op, evenals het huis van Thomas Schoenmaekers met al zijn rog en het huis van Jan Goerts. Ook de deur van de kerk werd door vuur vernield. De overige huizen bleven behouden door noeste arbeid en hulp van toegelopen inwoners, de arme onderdanen van heer Gothard van Millendonk.

Voor die daden zullen die van Roggel en Heythuysen moeten verschijnen voor het Rijkskamergerecht, zodat zij de gerechtvaardigde straf vernemen om de Meijelsen te vergoeden, wat door brand of roof in Meijel is beschadigd.”

De secretaris zweeg en Gothard keerde zich naar de Meijelsen.

”Ge hoort het, mannen van Meijel, het Gerecht zal die van Roggel en Heythuysen bevelen goede orde en strikte regel te observeren.”

De mannen keerden terug naar Meijel met goede hoop, dat de zaak spoedig opgelost zou zijn. Ze wisten niet dat Anna van Egmond, gravin van Horn, steeds weer het Gerecht wees op de rechtmatigheid van haar bezit en het ontbreken van grenzen van de vrijheerlijkheid Meijel.

Zij konden ook niet weten, dat er slechts tweeëntwintig jaar een redelijke rust in het zuidelijk deel van Meijel zou heersen. In 1595 laaide de strijd weer op, toen Gothards zoon Herman-Diederik van Millendonk heer van Meijel was en botste met zijn familie-lid Walburga gravin van Nieuwenaar EN Horn, zoals vader Gothard in 1569 botste met Anna gravin van Horn.

Henk Willems